

Martí CAUSSA & Ricard MARTÍNEZ I MUNTADA, ed. 2014. *Historia de la Liga Comunista Revolucionaria (1970–1991)*. Madrid: Los Libros de Viento Sur/La Oveja Roja, 264 p.

El llibre que presentem podria descriure's com una autobiografia coral, si tal cosa és possible. Es tracta d'una història de partit feta per persones que en foren militants i, per tant, militant: aquesta condició subjectiva es reivindica des de la primera pàgina, a diferència d'aquelles altres que pretenen explicar-nos alguna veritat oculta. Tanmateix, l'aportació feta pels autors va molt més enllà del testimoniatge de la memòria. Els editors fan en la introducció (p. 15–16) una presentació que no enganya: l'obra pretén explicar la història de l'organització política a la qual varen pertànyer com a militants des d'una òptica interna, amb un mínim de contextualització necessària; però també volen reflexionar sobre la seva experiència, valorant el que fou des de l'òptica d'avui i aportant tota la documentació possible sobre l'activitat del partit, no només posada al servei del seu discurs sinó dels lectors perquè jutgin per ells mateixos. Un índex final (p. 239–264) i l'aclariment que tota la documentació citada és accessible al web <http://www.historialcr.info>, així ho confirmen. El volum dels materials escanejats i oferts a l'investigador —i al públic en general— resulta enorme: 555 documents —milers de pàgines— consultables en línia i amb la possibilitat de descarregar-los en format PDF. El llibre tot sol, sense el web associat, per bé que interessant, restaria coix. Coix perquè volgudament es presta al diàleg entre la crònica dels fets, la versió que se'n té —que és la típica de qualsevol història militant, de la qual parlaré després— i la voluntat d'autocrítica —que també n'és una versió honesta, com ja comentaré.

L'obra està estructurada en onze capítols. Sis d'ells són cronològics i repassen per parelles l'etapa de l'antifranquisme i de la transició fins a les portes de la constitució de 1978 —Martí de Causa, «Los orígenes de la LCR (1969–1973)», p. 17–33, i Miguel Romero, «Del atentado contra Carretero Blanco a los Pactos de la Moncloa (1973–1977)», p. 51–75—; la de la construcció de l'estat liberal-democràtic —Jaime Pastor, «Del debate constitucional al triunfo electoral del PSOE (1978–1982)», p. 111–128, i Martí Causa, «Gobierno PSOE: cambio de ciclo y reorientación (1982–1985)», p. 129–146—, i l'etapa de remuntada i reflux, ja amb el nou estat consolidat, que portaria a la desaparició per fusió amb el Movimiento Comunista

—Manuel Garí, «Derrotas y victorias: el referéndum sobre la OTAN y la huelga general del 14D (1985–1989)», p. 129–146, i Ricard Martínez i Muntada, «Hacia la unificación con el MC (1989–1991)», p. 163–179. Dos capítols més ens il·lustren sobre la trajectòria de dues formacions que foren determinants en la constitució del partit per la via de la fusió, com fou el cas d'ETA VI Asamblea —Petxo Idoyaga, «Evolución de ETA VI (1970–1973)», p. 35–50— o per la via de la separació i la reunificació, tal com s'esdevingué amb la tendència Encrucijada, esdevinguda Liga Comunista i més tard retornada a la LCR —Ramón Contreras, «La Liga Comunista (1972–1977)», p. 77–92. Finalment, tres capítols temàtics ens parlen, respectivament, del front de les presons, de l'espai organitzatiu i de la lluita feminista —Acacio Puig, José Luis Pérez Herrero i Josu Ibargutxi, «La lucha en las cárceles franquistas», p. 93–109; José María Galante, «Una organización revolucionaria y democrática», p. 181–204, i Justa Montero, «El feminismo en el proyecto político de la LCR», p. 205–229. És de destacar que gairebé tots ells mantenen una notable homogeneïtat interpretativa.

Cap dels autors no renega del passat, encara que tots assenyalen el que entenen avui com a errors o deficiències. Ans al contrari, del passat se'n reivindica el que pugui tenir de valor en el present, tant el que consideren que varen ser els seus encerts com les seves marrades. En aquest altre sentit l'obra és també militant en el present. Ara bé, malgrat la subjectivitat inevitable del treball militant i, perquè no dir-ho, sovint *amateur* —és una obra les notes de la qual reflecteixen un aparat crític amb poca bibliografia i sense documentació que no sigui pròpia—, cal destacar-ne una honestedat que considero entranyable. No es tracta ni d'un melodramàtic *The Way We Were*, ni d'una rectificació oportunista a la llum del present, sinó d'un notable exercici, si m'ho permeteu, d'*strip-tease* mental que cal detallar. A la pàgina 32 els moments fundacionals es descriuen com de «caos» i de «confusión» (Causa); a la p. 64 s'afirma que «En esta etapa [1973–1977] fue constante esta combinación de análisis certeros y conclusiones voluntaristas que se mostrarían equivocadas» (Romero); encara un tercer dels autors assegura a la p. 88 que existia «un hábito nefasto, profundamente arraigado en la LC: cada divergencia o desacuerdo se intentaba encuadrar dentro de una pretendida coherencia global que afectaba a cuestiones principistas y metodológicas», i a les p. 88–89 afir-

ma encara que «En definitiva, tras el III Congreso [l'agost de 1976] se disparó un proceso de sectarización, tanto externa como interna, que condujo a una situación de crisis y descomposición» (Contreras). I podríem seguir... En la història partidària habitual aquestes serien afirmacions que només farien els trànsfuges o els de la línia vencedora respecte de l'activitat desenvolupada per la línia derrotada que es volgués —o s'hauria volgut en el seu moment— rectificar. Aquestes frases —i d'altres de similars—, unides a dades clares i concises sobre la poca militància i les dificultats organitzatives i pressupostàries (Galante), tot posat al costat de la fe renovada en la tasca realitzada que també traspua al llarg del llibre, no resulten gens habituals i conviden a llegir amb atenció.

Naturalment, no tot són virtuts, car el passat militant en algun moment traeix —o no— la voluntat d'objectivació. Això succeeix quan algun dels autors fa referència al que “pensava” el PCE o als “plans de Suárez” sobre la transició sense canviar el to de l'escrit i sense aclarir que es tracta de meres opinions: cap d'ells, però, ni fou testimoni de primera mà —per motius evidents— del que “pensava” el Comitè Central del PCE o del que “planejava” Suárez, ni n'ofereixen documentació, tot i que n'hi ha força ja de disponible. Quan s'abandona l'objecte d'estudi per parlar de la resta de protagonistes del període —cosa que cal dir que passa poc— la narració perd valor.

Dins d'aquests paràmetres l'obra resulta interessant no només pel que fa al seu objecte —la Liga Comunista Revolucionaria—, sinó també a l'ambient d'una època i d'un fenomen polític encara per enquadrar degudament en els relats historiogràfics: el de la Nova Esquerra —el qualificatiu és el d'ús més corrent en la bibliografia, per bé que no resulti satisfactori—, també anomenada Esquerra Revolucionària. Les sigles LCR foren, per bé que significatives, unes més d'entre un ball de sigles en l'endemig de les quals costa avui orientar-se fins i tot a persones que militaren en alguna d'elles (vegeu, com a guia en aquest sentit, Ricard Martínez Muntada, «La izquierda revolucionaria de ámbito estatal, de los sesenta a los ochenta: una brevísima historia», *Viento Sur* 126 [2013]: 108–118). Ens en falten moltes més per poder accedir a un fenomen que no es pot tractar només a partir dels resultats electorals que les seves peces integrants aconseguiren de 1977 ençà. El fenomen de les esquerres revolucionàries i de l'esquerranisme en general en el segle xx i, més concretament, el pos-

terior a l'esclat de la Guerra Freda, fou un fenomen mundial que, tot i disminuït, ha arribat als nostres dies i és difícil de dir si no és per quedar-se: el futur no és cosa dels historiadors, però quan un fenomen resulta tenir un precedent de més de dues dècades en l'etapa d'entreguerres, en dura més de quatre i es mostra tan reticent a morir, sembla manifestar el seu caràcter estructural, amb independència de quina sigui la valoració que fem de la seva *natura*.

L'experiència de la LCR i de formacions polítiques similars —si als autors no els ha de molestar l'adjectiu— cal valorar-la en la seva justa mesura; per això calen anàlisis aprofundides, no només des de l'òptica de la història de partit: quina fou la seva contribució a la difusió de nous valors i actituds de l'onada de renovació dels anys seixanta (discursos, pràctiques, espais d'influència); quin fou el seu paper en la formació de quadres d'altres partits i organitzacions —un paper involuntari, naturalment—, en la formació personal de professionals qualificats i d'intellectuals (una bona colla de trajectòries personals serien interessantíssimes), en l'eclosió dels mal anomenats *nous moviments socials* —l'obra ja anticipa coses sobre els espais feminista, pacifista, etc.—, en l'auge del sorgiment de les anomenades *organitzacions no governamentals* i, encara, en d'altres fenòmens que fan més comprensible la societat d'entre-segles (xx a XXI).

Com sempre en aquests casos, restarem atents a l'arribada de noves notícies sobre la qüestió, perquè no dubtem que se'n produiran.

Martí Marín Corbera

Universitat Autònoma de Barcelona

Hablan los escritores en catalán durante las postrimerías del franquismo

Robert SALADRIGAS. 2014. *Paraules d'escriptor. Monòlegs amb creadors catalans dels setanta*. Barcelona: Galàxia Gutenberg/Cercle de Lectors, 295 p.

El *monólogo*, en la pràctica periodística de Robert Saladrigas, era una peculiar versió de la entrevista, gènere cuyo secreto estriba en conocer la materia, saber escuchar y disolverse, dejándole todo el protagonismo